

Н.І. Демчук, д-р екон. наук, доцент
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСУ
АДАПТАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ДО
УМОВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Постановка проблеми. Спроможність адаптації країни до постачання товарів на світовий ринок за умов економічного тиску з боку конкурентів є передумовою росту життєвого рівня населення. Для України здобуття сталих глобальних конкурентних позицій в аграрній сфері має виключно важливе значення у зв'язку з необхідністю здійснювати фінансування імпорту сільськогосподарської продукції та інших стратегічних ресурсів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні та методичні підходи пов'язані з дослідженням адаптації сільськогосподарських підприємств до вимог міжнародних стандартів, до умов нестабільності висвітлили в своїх працях В.Я. Амбросов, В.М. Геєць, В.Т. Денисов, І.Ф. Костирко, С.А. Кравченко, Є.Ю. Кузькін, І.В. Кушнір, П.М. Маслов, Т.Г. Месель-Веселяк, С.П. Наливайченко, Л.М. Пісьмаченко, П.Т. Саблук, Ю.С. Коваленко, Ю.Л. Степанова, В.В. Попова та ін. Незважаючи на досягнення вчених-економістів, на жаль, не сформовано комплексного підходу щодо розвитку процесу адаптації сільськогосподарських підприємств до умов глобалізації.

Формулювання цілей статті. Метою наукового дослідження є розробка і обґрунтування теоретичних та методичних засад розвитку процесу адаптації сільськогосподарських підприємств до умов глобалізації України та її інтеграції в світову економіку.

Виклад основного матеріалу досліджень. Головною метою розвитку процесу адаптації сільськогосподарських підприємств до умов глобалізації є створення найбільш сприятливих умов для залучення економіки країни в систему світового поділу праці та забезпечення збалансування економіки і застосування заходів, пов'язаних з заохочуванням конкуренції, та стимулюванням прогресивних структурних змін в економіці.

Вітчизняні сільськогосподарські підприємства стають дедалі менш ізольованим від світового ринку, перетворюючись на частину глобально

взаємопов'язаної економічної системи. На сучасному етапі підприємства функціонують у динамічному підприємницькому та соціальному середовищі, орієнтованому на глобальні ланцюги постачання продовольства. Глобалізація світової економіки вимагає високого рівня конкурентоспроможності аграрних формувань та скорочення трансакційних витрат.

Основними проблемами розвитку процесу адаптації сільськогосподарських підприємств до умов глобалізації є [1, с.77; 2, с. 111]:

- нерівномірність розвитку різних форм господарювання з одночасним послабленням позицій середніх сільськогосподарських товаровиробників;

- нестабільність конкурентних позицій вітчизняної сільськогосподарської продукції на зовнішніх ринках внаслідок незавершення процесів адаптації до європейських вимог щодо якості та безпечності харчових продуктів та низькі темпи техніко-технологічного оновлення виробництва;

- наявність ризиків збільшення виробничих витрат внаслідок зростання рівня зношеності техніки, переважання використання застарілих технологій, збільшення вартості невідновлюваних природних ресурсів у структурі собівартості виробництва вітчизняної сільськогосподарської продукції;

- обмежена ємність внутрішнього ринку споживання сільськогосподарської продукції, що обумовлена низькою платоспроможністю населення.

На сучасному етапі спостерігається певна відірваність сільськогосподарських виробників від ринків інформації, кредитів, страхових послуг, інвестиційних фондів та збуту продукції. Неспроможність ринку як економічного механізму досягти ефективного розподілу факторів виробництва та готової продукції зумовлює необхідність урядового втручання. Доцільність державного регулювання аграрних ринків пояснюється тим, що орієнтація виключно на ринкові та цінові сигнали не сприяє оптимальному розміщенню ресурсів з точки зору інтересів окремих споживачів та суспільства в цілому.

Напрями розвитку процесу адаптації сільськогосподарських підприємств до умов глобалізації повинні забезпечувати продовольчу безпеку держави шляхом формування стратегічних продовольчих запасів держави, збільшення обсягів виробництва вітчизняної

сільськогосподарської продукції з урахуванням можливості реалізації її експортного потенціалу.

Актуальним залишається питання забезпечення якості та безпечності харчових продуктів та дотримання вимог до їх виробництва у результаті удосконалення системи сертифікації виробництва і стандартизації, впровадження на усіх підприємствах переробної та харчової промисловості систем управління якістю та безпечністю харчових продуктів[3, с.77; 2, с.111].

Необхідною складовою розвитку процесу адаптації сільськогосподарських підприємств до умов глобалізації є проведення моніторингу та прогнозування ринку сільськогосподарської продукції, регулювання земельних відносин шляхом гарантування захисту прав власності та включення земель сільськогосподарського призначення до ринкового обігу.

Поліпшення системи державного контролю у сфері земельних відносин повинно відбуватись шляхом недопущення неконтрольованої зміни цільового призначення земельних ділянок та запобігання спекулятивним операціям у сфері обігу земель сільськогосподарського призначення; удосконалення орендних відносин; стимулювання до раціонального і ефективного використання земель та підвищення рівня екологізації сільськогосподарського землекористування.

Наступним кроком має стати забезпечення стабільної системи державної підтримки аграрного сектору шляхом запровадження бюджетного планування, зокрема системи фінансування аграрного сектору; надання переваги державній підтримці у здійсненні заходів щодо ефективного розподілу ресурсів в аграрній сфері; запровадження цільової підтримки на поворотній основі за умови наявності відповідальних за цільовий результат сільськогосподарських товаровиробників; пріоритетне фінансування інноваційно-інвестиційних проектів на засадах державно-приватного партнерства.

Для забезпечення розвитку процесу адаптації сільськогосподарських підприємств до умов глобалізації необхідна пріоритетна підтримка тваринництва, за умови високого рівня автоматизації та механізації виробництва; рослинництва, шляхом мотивації особистих селянських господарств і кооперативів; харчової та переробної промисловості - шляхом стимулювання виробництва нових видів продукції, збільшення обсягу та розширення асортименту виробництва дитячого харчування, харчових концентратів; сільськогосподарського машинобудування - шляхом створення українськими та транснаціональними компаніями

спільних підприємств крупновузлового збирання техніки, а також нарощення обсягів виробництва комплектувальних виробів, вузлів і агрегатів.

Висновки. Для розвитку процесу адаптації сільськогосподарських підприємств до умов глобалізації недостатньо виробляти великі обсяги стандартизованої сільськогосподарської продукції. В умовах глобалізації, коли боротьба ведеться за кінцевого споживача, вивезена сировина може повернутися до країни-експортера у вигляді продуктів промислової переробки. Для конкурентоспроможних сільськогосподарських підприємств притаманна здатність підтримувати високий рівень чистого експорту за умов сталого попиту на продовольство з боку вітчизняних і зарубіжних споживачів та пристосування до змін кон'юнктури системи глобальних ринків.

Бібліографічний список: 1. Школьній О.О. Управління конкурентоспроможністю АПК в умовах глобалізації // Зб. наук. пр. Луганського національного аграрного університету. Сер. “Економічні науки”. – 2006. – № 61. – С. 498–502. 2. Хамініч С.Ю. Митно-тарифне регулювання в умовах інтеграції України до світового господарства: монографія / С.Ю. Хамініч. – Д.: Наука і освіта, 2008. – С. 73-133. 3. Фомин В.Н. Некоторые общие принципы построения адаптивных систем управления / В.Н. Фомин // Соросовский образовательный журнал. – 1996. – № 12. – С. 102-108.

Демчук Н.И. Проблемы и перспективы развития процесса адаптации сельскохозяйственных предприятий к условиям глобализации. Предметом исследования является теоретические и методические аспекты исследования адаптации сельскохозяйственных предприятий к требованиям международных стандартов. Выделены основные проблемы и предложены перспективы совершенствования процесса адаптации сельскохозяйственных предприятий Украины к условиям глобализации на основе определения приоритетных направлений развития с учетом использования высокого уровня автоматизации и механизации производства, научного обеспечения инновационного развития, снижения рыночных рисков для сельскохозяйственных предприятий, совершенствования системы информационно-аналитического обеспечения, внедрения системы оперативного мониторинга рынка сельскохозяйственной продукции, формирования партнерских отношений между объединениями сельскохозяйственных

товаропроизводителей, стимулирования производства новых видов продукции, увеличения объема и расширения ассортимента сельскохозяйственной продукции, создания украинскими и транснациональными компаниями совместных предприятий и наращивания объемов производства комплектующих изделий и агрегатов.

Demchuk N. Problems and prospects of the process of adaptation of agricultural businesses to globalization. The subject of the research is theoretical and methodological aspects of the study of agricultural enterprises to adapt to international standards. The main problems and offered prospects for improving the adaptation of the agricultural enterprises of Ukraine to the conditions of globalization on the basis of the definition of development priorities, taking into account the use of a high level of automation and mechanization of production, scientific maintenance of innovative development, reduce market risks for agricultural enterprises, improving the system of information and analytical support, the introduction of real-time monitoring Rink agricultural products, the formation of partnerships between associations of agricultural producers, stimulating the production of new products, increase and diversification of agricultural production, the creation of Ukrainian and multinational companies on joint ventures and increase production of components and assemblies.